

BUDA - PESTA

8 Ianuaru st. v.

20 Ianuaru st. n.

Va eși joi'a și duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 3.

ANULU XIV.

1878.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.

Pe 1/2 de anu 5 fl.; pe 1/4 de anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

CONSIDERATIUNI A SUPRA TIMPULUI SI SPACIULUI.

II.

Si cu tóte aceste, miliardele de corpuri ceresci, dimpreuna cu spatiulu în care se misca ele, ori câtu de imponente ni le-amu întipui, în urm'a urmelor — cine scie — nu au numai valoarea relativa a unei picaturi de fluidu, care pusa sub ochiulu microscopicu ni descopere o lume noua de corpuri pe câtu imensu de mici, pe atâtu și pré interesante pentru istori'a creatiunii.

Cá sè ni putemu face o ideia aproximativa despre acésta lume microscopica, amintim ací numai atât'a, cà prin mijloculu microscopicu s'au aflatu într'unu centimetru cubicu de apa peste 40 de milioane de infusorie, iéra într'unu centimetru cubicu de creta alba s'au gasitu tescuite peste 20 miliarde de cruste de la animale perite sub decursulu periodelor de mai nainte ale pamântului.

Din aceste perspective se vede, cà spatiulu și timpulu sînt concepte nu numai nemarginite, dara și fórte relative. Nici unu obiectu nu se póte imaginá asiá de mare séu micu, decâtu care sè nu se póta idealisá ceva și mai mare séu mai micu, — și nici unu intervalu de timpu asiá de lungu séu scurtu, peste care sè nu fia posibilu a trece și mai

departe, — adeva de a se puté imaginá ceva și mai micu séu mai mare.

Albert Heim în prelegerea sa despre istori'a creatiunii (Basel 1842 pag. 35) face în privinti'a ast'a urmatórea comparatiune: „Spre a puté judecá timpurile, sè luàm de mesura timpulu vietii nóstre. Sè punemu, cà durat'a vietii nóstre în locu de 80 ani (29,000 zile) e o mia de ori mai mica, adeva numai de 29 de zile; și în mesur'a acést'a si pulsulu și cuprinsulu impressiunilor esterne mai repede. Atare omu cu viétia de 29 zile ar petrece numai unu cursu lunar, prin urmare schimbarea anutimpurilor o-ar cunósce numai din traditiune, și generatiuni întregi s'aru fi stinsu de iérn'a pâna vér'a. Sè ni întipuiemu totu asemene viéti'a acést'a de 29 zile de o mia de ori și mai mica, cam de 40 minute; atunci nu amu avé cunoscintia din propri'a esperintia nici despre schimbarea zilei și a noptii; și déca chiar amu puté observá, cà în decursulu vietii nóstre sórele ar fi înaintatu ceva spre apusu, totusi nu amu puté deveni pâna acolo, d'a puté conchide, cà totu acelu sóre va mai resari odata de la orientu. Sè ne întipuiemu acum din contra durat'a vietii nóstre de 1000 de ori mai lunga, și cuprinderea sensurilor nóstre de 1000 de ori mai târdia: atunci diu'a ni-ar

trece cá o minuta, si în locu de di si nópte, ar fi vér'a si iérn'a timpulu de lucru si de odihna. Sè ni întipuiamu înse durat'a vietii nóstre si mai mare: atunci schimbarea dilei si a nopții ni s'ar paré numai cá sclipitur'a unei lumine; si în fine sórele pe ceru ni s'ar paré numai cá unu arcu de focu, dupa cum unu globu acatiatu de o sfóra si invêrtitu mai iute decâtu îlu póte cuprinde vederea nóstra apare cá unu cercu etc. Asemene si referintiele de spaciú: Unu munte naltu e grozavu de mare fatia cu corpulu nostru; dar déca amu face unu reliefu alu globului pamêntului de mari-mea unui meru câtu de mare, atunci amu puté polí luciú globulu, fara a conturbá proportiunea înnaltimii muntilor. Pamêntulu are unu diametru de circa 1719 mile geografice, dar ce sânt aceste pe lângá 20 $\frac{1}{2}$ milióne de mile ce despartu sórele de pamêntu, si fatia de cele 4 $\frac{1}{2}$ bilióne ce despartu pe ambele de cea mai de aprópe stea fixa?“ etc.

Tóte aceste fapturi, începêndu de la infusoriele cele mai merunte, ce d'abiá le distinge linteá microscopica, pâna la corpurile ceresci, ce sânt de milióne de ori mai mari decâtu pamêntulu nostru, au destinatiunea lor conditionata de timpu si spaciú, si ori ce spaciú si timpu se imple prin elemente si puteri, cari amesuratu întelnirii si împreunării lor producu aparitiuni, si forméza corpuri mai multu séu mai putînu perfecte.

Elementulu d. e. celu carbonicu tare condensatu produce cristalulu celu mai vêtosu — diamantulu; pe când elu subtiatu în radiele luminei e atátu de raritu si reversatu peste totu spaciulu celu departatu, de la o stea pâna la alt'a, încátu prinsu în spectrulu analiticu nu lasa alta urma de consistentia, decâtu vr'o câte-va linie albe.

O compositiune mai sistemica de materie armonice si puteri perfecte d. e. cum e omulu — nu cunóscemu. Si totusi déca pamêntulu, cá o stea dintre cele mai merunte, a pututu produce si desvóltá o fiintia atátu de eminenta: nu ne putemu oprí d'a puté presupune, cá alte stele cu multu mai mari fi mai înaintate catra perfectiune vor si avêndu fiintie analóge omului, dar cu atátu mai perfecte.

Luându lucrurile creatiunii din acestu punctu de vedere, vrêndu nevêndu trebue sè ni aducemu si noi a minte cu Carolu Siegwart (Alter des Menschengeschlechtes, Berlin 1874) de o întipuire a lui Keppler, disciplulu lui Copernicu, când vorbiá „de marile fiintie, ce înnóta în etherulu universului cá pescii în

mare“, — séu de ângerii, archangelii si cherubimii, ce ni-i înfattiéza religiunile omenesci cá pe niste fiintie, ce imple cavitatarea între omu si Dumnedieu.

Sciintiele naturale au recunoscutu si în timpurile mai nóue totu mai positivu, cá ori unde se împreuna materi'a, formându-se corpuri organice, *) acolo e si viétia, vointia si putere propria. Cunoscinti'a ulterióra ni concede d'a puté admite si hipotes'a, cá si corpurile ceresci, ce le observámu în forma de stele, prin urmare si pamêntulu nostru cá planeta, potu avé viéti'a, puterea si voi'a sa propria, — cari, cá si viéti'a, voi'a si puterea omului în lupt'a lor pentru esistintia, se potu marginí numai prin calitátile analóge ale altor corpuri mai mari, séu prin regulile societátii în care se misca.

Apoi — precum vedemu înainteá ochiler nostri unele fiintie numai în primulu stadiu alu plamadirii, altele luându deja o forma positiva, desvóltându-se si înaintându pâna la virtutea destinului seu; iéra altele în decadintia, în decompunere si perdere: asiá si corpurile ceresci, — unele sânt naturalminte numai în primulu stadiu alu provenientiei, altele iau deja o forma positiva în sistem'a stelara, altele sânt desvóltate pâna la gradulu celu mai perfectu alu consistintiei lor; iéra altele în regresu, în decadintia, decompunere si disparitiune séu perire. Numai câtu processulu acesta decurge la obiectele mici mai iute, la cele mai mari mai incetu. Asiá d. e. fulgerulu e o aparitiune momentana, arderea unei case de lemn duréza vr'o câte-va óre, iéra combustiuinea sórelui biliarde de ani, — si acésta combustiuine e numai unulu din multele stadiu prin cari trece formatiunea si viéti'a sórelui.

Din aceste premisse ni putemu esplicá, cá unele stele, precum sânt cometele, d'abiá sânt la începutulu formării lor, avêndu o materia constitutiva înca relativu atátu de subtire, încátu prin ea trecu si radiele luminei, ce vine de la stelele cu multu mai îndepartate în dosulu lor; si cód'a unui atare cometu, când atinge pamêntulu nostru, nu lasa dupa sine nici atát'a urma de consistintia, câtu lasa lumin'a séu umbr'a. Altele au concentratu deja atát'a materia elementara, încátu condensarea ei a produsu stadiulu combustivu, în care ve-

*) Dar cele asiá numite anorganice, precum e metalulu? óre magnetismulu în metalu nu e ceea analógu spiritului în corpulu animalului?

demu si pe sórele nostru; altele. precum e si globulu nostru terestru, au arsu deja atât'a, încâtu scadiându-i caldur'a prin respirarea ei în spaciulu celu largu alu universului, a prinsu, cá ghiati'a pe apa, atât'a scrumu scortiosu pe d'a supra, încâtu suprafati'a lui a câstigatu basa destula pentru desvoltarea plantelor si animalelor. In fine altele, precum e lun'a nós-tra, trecute fiindu peste tóte aceste stadie de formatiune, perdiându-si caldur'a interna, au recitu cu totul, si cá unu corpu mortu, procedu catra disolutiune prin decompositiunea singuraticelor athome elementare si respirarea acelora prin largulu universului, cá acolo în-telnindu-se cu altele, sè concurre spre forma-rea de nou a altor corpuri ceresci.

Iéta, asiá dara, o icóna mica de o eterni-tate terribila!

(Va urmá.)

DORU DE PATRIA.

Adesu când stéu'a noptii spre resaritu luceste,
Si 'n lacu ochiu-i de auru se scalda tremurându,
Cascad'a lungi torente din stânci în stanci izbeste
Prin pesteri murmurându!

Când tómn'a trista cade si vântulu rece bate
Si paseri, flori, dulci siópte, se ducu, disparu, mu-
tioscu . . .

Duiosu echoulu plânge si frunzele uscate
In vântu se risipescu.

Când lumea-i fara viétia, natur'a fara sóre,
Periul fara murmuru si fluturi fara sboru,
Zefirulu primaverii furtuna 'ngrozitóre
Si omulu gânditoru ! . . .

Atunci strainu, departe de tiér'a mea frumósa,
Gândescu la ceru-i dulce, la câmpu-i înfloritu,
Si 'n doliulu naturei simtu inim'a-mi duiósa
D'unu doru maretiu, iubitu!

Atunci me uitu cu jale spre raz'a dulceti stele
Si míi de suvenire ea îmi siópteste 'n vântu . . .
O mama draga, scumpa, unu visu alu vietii mele,
Unu tata în mormentu ! . . .

Si-adesu când stéu'a noptii apune linu, se stinge,
Si 'n lacu nu mai reflecta alu ei ochiu auritu,
Ascultu în stânci cascad'a ce vecinicu cade, plânge
Cá sufletu-mi sdrobotu.

Paris 1871.

Petru V. Grigoriu.

SECRETELE CASTELULUI.

— Romanu, de XAVIER de MONTÉPIN. —

(Urmare.)

XVII.

F u g ' a.

Dn'a Rahon, care își facu unu planu completu, a decisu sè profite de prim'a nópte în care va fi la serviciu sor'a Ursula, sè faca o încercare d'a scapá.

Acea nópte întârdiá multu.

Numai trei díle mai aveau sè tréca pâna la díu'a fatala hotarita de medicu pentru rentórcerea recon-valescentei în despartiaméntulu ei.

Nerabdarea si ingrigirea consumau pe contess'a. Niste friguri continue i ardeau sângele în véni.

In fine, a trei'a dí, putínu înainte de diece óre sor'a Ursula întrá în dormitoru cu o alta calugaritia mai betrána si grasa, care se numiá sor'a Eleonora.

Acésta din urma se 'ndreptá spre cabinetulu cu grathía, de unde nu peste multu se si audíra niste horcaituri sonóre, pe când sor'a Ursula, cu rosarul în mâna, începea prim'a sa încungiurare.

Contess'a se culcá îmbracata. Uniform'a infirmaríei consistá într'o rochia lunga cenusía fara talia, strinsa la mijlocu cu o cingátóre de aceeași stoffa, legata de rochia.

Unu-spre-diece órē sunara, apoi sosi miédiulu noptii. Dnei Rahon i pareá, cá fia-care minutu ar avé lungimea unu anu. Câte odata se întrebá, nu cumva batáile ánimeti sale o vor innadusi?

Se audiea cum plouá p'afara si cum vântulu suflá cu furia printre arborii betráni.

— Séu devinu nebuna, séu visezu, — își díse Maríá; — o singura nópte nu póte durá asiá timpulu îndelungatu.

Orologiu batú dóue.

Sor'a Eleonora, esacta cá soldatii si cá vênato-rii cari se destépta când trebue, esí din cabinetulu cu grathía, unde sor'a Ursula i ocupá locul.

Calugariti'a grósa își facu încungiurulu, oprin-du-se consciintiosu inaintea fia-carui patu, si reci-tându c'o voce surda si monotona Tatalu nostru si Nascátórea, dupa rosaru.

Ingenunchiá inaintea marelui Cristu asediatu la capetulu dormitorului si se rugá timpulu lungu; apoi siediú pe unu scaunu de paie si începú de nou a-si díce rugaciunile dupa rosaru, care durá pâna 'n momentulu încungiurului seu d'alu doile, ce-lu facu la trei óre, cáci în tóte ale sale escelá prin o regularitate matematica.

Facéndu si acestu încungiuru se rentórse la scau-nulu seu de paie.

Contess'a se scolá din patu asiá încâtu sè n'o pérda din vedere nici macar pe o secunda.

Ea vediú capulu calugaritiei leganându-se in drépt'a si în stâng'a si închinându-i-se pe peptu; ve-diú mân'a-i atêrnându; dar capulu se redicá de nou si bóbele rosarului începeau a cadé érasit.

Erá invederatu, cá démn'a calugaritia se luptá cu unu somnu care o apesá.

Esí-va óre învingátóre din acea lupta? Acést'a erá pentru contess'a: „A fi séu a nu fi“ a lui Shakes-peare.

In fine somnulu devini mai puternicu. Capulu

se închină și nu se mai redică; rosarul cadîu josu; o horcăitura, asemenea sunetelor grele ale organei, se audî în mijloculu tacerii.

Dn'a Rahon n'asteptă decătù momentulu acell'a. Ea aruncă plapon'a, se coborî din patu, și tîrîndu-se pe mîni și în genunchi, sosi la cabinetulu cu grathîi și i trecu pragulu tremurîndu.

Sor'a Ursula durmiă.

Contess'a luă sialulu, fust'a și cazaculu, cari compuneau costumulu de calugaritia.

Se asigură, că chei'a eră la cingătore. Stînse lumin'a, că desteptîndu-se sor'a Ursula, se nu póta observă că i lipsescu hainele; se 'ntorse în dormitoru

afara nu asiă de mare, anunciă că dîu'a nu va întărdiă se sosésca.

Eră aprópe de siese óre; sor'a Eleonora, dupa multe încungiuraturi și nenumerate diecimi de rugaciuni adormî; dar vibratiunile orologiului puteau s'o destepete fara 'ndoiéla în totu momentulu, și în același timp si pe sor'a Ursula.

— Dumnedieule, — murmură contess'a, — me lasu în mînil tale, scapa-me!

Ea își puse iute pe capu sialulu de calugaritia, care i ascunse perulu și fruntea, și, precum se îndreptă catra cabinetulu cu grathîi, luă drumulu spre usi'a de esîre.

Victor Emanuel, regele Italiei. † 9 jan. 1878.

cu préd'a sa; îmbracă costumulu servitorelor lui Dumnedieu pe d'a supra hainelor sale proprie; ascunse sub perina sialulu de capu care ar fi tradatu-o; apoi éراسi se culcà, trase plapon'a pe fatia, căci óra fugei n'a sositu înca.

Abiă îndeplinî partea prima a întreprinderii sale aventuróse, când sor'a Eleonora se destepetă d'odata și aruncă o privire în giuru de sine.

Totulu eră liniscitu în dormitoru.

Secundele trecura, apoi minutele, apoi órele. Plói'a continuă a cadé; vîntulu siueră; întuniculu,

Usi'a aceea se afă la celalaltu capetu alu dormitorului, prin urmare pré departe de sor'a Eleonora.

Usi'a nu eră închisa cu chei'a, și se deschidea în o odaia mica, în care se culcau dóue pazitóre de bolnave, gata a veni în ajutorulu calugaritielor, de cumva în timpulu noptii s'ar ivi vr'unu casu de nebunía furiósa.

Maria intră în acea odaia și împinse încetu usi'a dupa sine.

Un'a dintre pazitóre se destepetă, se sculă frecându-si ochii cu manile sale, fiindu înca cuprinsa de somnu.

Aceea erá o fêta robusta, fôrte esperta în privinti'a întrebuintiării puterilor.

Dn'a Rahon se cutremurá si simtî o sudóre rece muindu-i templele.

Pazitórea crediù a recunósce pe sor'a Ursula si i dise cu voce somnorósa :

— Te duci pre de deminétia, sora; face-se díua?

— Acusi vor fi siese óre, — murmurá contess'a perduta.

— Deja! Déca e atât'a, me scolu. La revedere,

tarés'a infirmaríei a deschisu deja usi'a si se îmbracă în fundulu casutiei sale. Ea vediù o calugaritia si nici prin minte nu-i plesni sè se apropie de dèns'a.

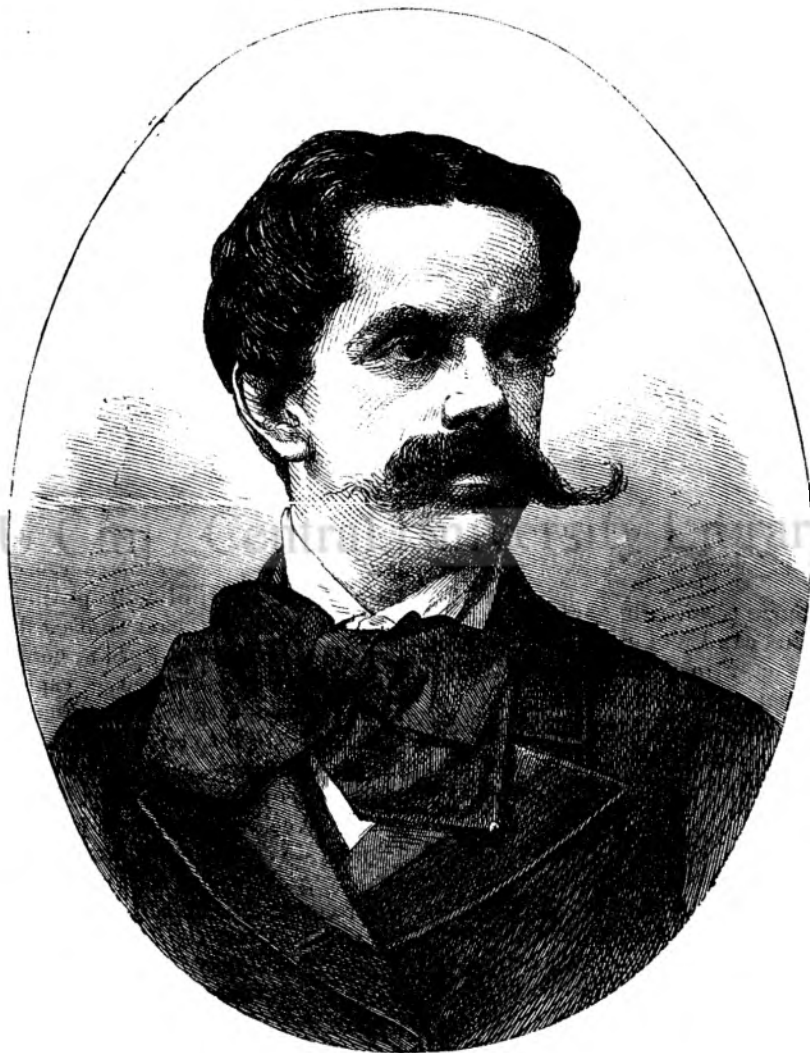
Fugar'a se aflá pe calea cea mare, si plói'a versá a supra ei síroie.

Se duse dreptu la grathía, si cu o mâna tremurânda bagá chei'a în încuiatóre.

— Cine e acolo? — strigá pazitorulu.

— Eu, sor'a Ursula.

— Du-te, sora, si escusa-me cà nu mergu sè-ti deschidu. Tocmai acuma me radu.

Humbert, noulu rege alu Italiei.

sora; trage zavorulu de-a supra, scii cà umbla greu.

Dn'a Rahon nu respunse. Zavorulu resistá sub mânilé sale; ea se zapaci; începù a tremurá.

— Astépta, — reluá pazitórea, — voi merge sè-ti ajutu.

Zavorulu cedá si contess'a se aflá deja pe trepte. Ar fi voitu sè fuga, sè sara; dar nu cutezá. Cuminti'a cea mai simpla i comandá sè mérga încetu, càci în urm'a ei usioru se putea descoperi fug'a.

În fine sosi la vestibululu rëndului de josu. Por-

Grathí'a deschisa lasá pe contess'a sè iésa afara, si se 'nchise érași dupa ea cu unu sgomotu posomoritu.

De aci înainte nu mai erá între fugara si lume, libertate si viétia, decátu o singura usia; dar lângá pórt'a aceea convorbiau doi ómeni, de si erá vijeliá.

Acei ómeni dóra cunosceau pe sor'a Ursula si pe celelalte fete sânté; si dóra se vor mirá zarindu o figura necunoscuta.

Cine scie déca nenorocit'a femeia nu va fi nimicitá tocmai la pedec'a cea mai de pe urma?

Siese óre sunau.

In momentul aceluia calugaritiele cele două se deşteptau în infirmăria. Ele aveau să observe fara 'n-doiela, că unulu din paturi este golu si că unulu din costumele de calugaritia a peritu . . .

Vestea scapării avea să se respândesca din o secunda în alt'a si să sbóre cu iutiél'a fulgerului.

Pentru a două ora dn'a Rahon să lasă în voi'a lui Dumnedieu si merse înainte cu pasi repedi, dar neegali, căci picioarele-i tremurau sub ea.

Diorile nu înlocuira înca decâtu numai slabu întuniculu noptii.

Plói'a, isbita de vântulu mániosu, cadea cu furia îndoita.

Cei doi ómeni cari pareau a pazi pórt'a, erau portarulu de frunte si unulu din ajutătorii sei.

Celu d'ântâiu pasi înaintea fugarei.

— Sûm perduta, — gândi contess'a, — elu îmi va oprí calea.

Totusi ea merse mai departe.

Portarulu isi puse mân'a la caciula, cá la o salutare militara, căci dênసుlu odinióra a fostu soldatu.

— Hei! sora, — strigà elu într'unu tonu cu totulu veselu si respectuosu, — ce dîci la timpulu acesta? Ti-asiu oferí unu parapluie cá să mergi cu elu pâna la manastire, dar nu l'ai puté tîné, căci vântulu sufla fôrte aspru. Iute, Grigorie, — adause elu adresându-se catra ajutorulu seu, — la ce te gândesci? Nu cumva vei lasă pe jun'a sora să se ostenesca d'a-si cercá chei'a? Deschide iute!

Dn'a Rahon n'avu puterea d'a vorbí. Ea multiamí, facendu unu semnu cu capulu si merse mai departe.

Unu floru de bucuria trecu prin corpulu seu înghiatiatu in momentul când piciorulu ei, trecendu pragulu casei blastemate, atinse pamântulu liberu. Dar in acelasi timp u nelinisce noua îlu cuprinse.

Pórt'a nu se 'nchise dupa ea. Portarulu negresítu o urmariá cu ochii, si ea nu sciea de felu în care parte se afla manastirea, la care se presupunea că trebuie să mērga.

O siovaire din partea ei ar fi fostu de ajunsu spre a deşteptá nencrederea acelu omu.

Ea nu siovaí dara, ci lasându-se în voi'a întēmplării, apucá resoluta în stāng'a. Intēmplarea a servitu-o bine. In adeveru ea mergea catra cas'a religiósă; portarulu se rentorse în casuti'a sa, fara să fi avutu cea mai mica presupunere.

Pâna unde se putea vedé, boulevardulu esterioru erá desiertu si infatísiá priveliscea unui mare lacu de tina.

Fugar'a incepu s'alerge. La câte-va sute de pasi vediu înainte ei o casa, séu mai bine unu felu de bordeiu, de jumetate ruinatu si de multu parasitu.

Ea intrá în elu, cá se-si lapede costumulu de calugaritia, care negresítu avea s'o tradeze, deca erá să fia urmarita si ajunsa la putina departare de spitallulu generalu.

Apoi incepu să fuga éراسi si se adânci în labirintulu nedescurcatu alu stradelor strimte si poporate, cari se întindu si astadi pâna 'n cóstele délului St'a Genoveva.

Dênس'a nu sciea unde se duce. Mergea dreptu înainte prin baltile cu tina, fara să aiba altu scopu

decátu să se departeze. Aerulu liberu si miscarea o îmbetau si i dadeau puteri supra-omenesci.

XVIII.

La locuinti'a contelui.

Dupa ce merse séu mai bine fugi timpulu de două ore, contess'a se gasi, fara d'a scí cum a vinitu acolo, pe malulu Senei, pe la Notre-Dame.

Plói'a nu mai cadea; sórele incepa să lucésca împrasthiându norii si promitea o dî frumósă. Dn'a Rahon s'a obositu, încependu din sér'a trecuta, pré multu, încátu sleirea puterilor sale nu putea să întárdie multu.

Puterile sale, sustînute pân'atuncea de supra-ecitatie nervósă, de bucuri'a libertatii recástigate, o parasira iute.

Slabita cu totulu, ea siediu séu mai bine caditu pe o lavitia de pétra, si încercá să mediteze, ceea ce nu-i mai fu cu putintia pâna 'n momentul acelu.

Isi aduná ideile (nu fara greutate, căci este usioru de întielesu câtu de slabu i erá bietulu capu înca atuncea), si privi situatiunea sa în fatia.

Scapându din Salpêtriére, ea negresítu câstiga o învingere mare; dar ce avea să devina acuma, singura, far' unu cruceru, asiá dîcendu fara vestiminte, in mijloculu acelu Paris mare, unde ea nu erá în stare să se orienteze, nepercurgēndu-i nici ódata stradele decâtu în trasura?

Contele Annibal trebuia să fia mortu, căci de traiá, cum aru fi pututu reesi niste inimici necunoscuti a face, cá soci'a lui să cada in curs'a cea mai înspaimântátore?

Dênس'a avea o mare avere; dar la cine să se întórca spre a primí celu putinu o particica din aceea? Si erá grabnicu, căci simtiea fóme. Abia cunoscea dóra pe ómenii de afacere ai contelui, si-apoi adresându-se catra ei cum să le esplice starea ei în care se afla? Trebuia să le povestésca istori'a curiosă, cu neputintia de întielesu, a nebuniei si prinsórei sale? istoria adeverata, care înse semená románelor celor mai de necrediu . . .

Acea negresítu avea s'o considere dreptu nebuna, de cumva va încercá o asemene povestire.

Astfelu, din tóte partile, se iviau in giurulu nenorocitei femei pedece cu neputintia d'a se delaturá.

Desperarea si descuragiarea erau p'áci s'o învinga; totusi resistá; isi dîse, cá Dumnedieu, dupa ce o ajutá la îndeplinirea unei scapări imposibile, nesmintitu nu o va parasí, si, întarita prin acésta idea, ea hotari să mērga d'a bate la usi'a palatului seu. Portarulu si soci'a lui erau niste servitori betráni; accia nu vor refusá d'a o recunósce; o vor primí bine si i vor dá mijlóce să reintre în possessiunea stării sale.

Contess'a, nitielu cam întarita prin acésta sperantia, se sculá de pe laviti'a de pétra, întrebá de trecatori drumulu si plecá spre strad'a Cultur'a-St'a-Catarina, unde se aflá si palatulu Rahon.

I trebui multu timpulu pâna ce ajunse acolo, căci picioarele sale slabite de dureri purtau anevoie corpulu ei, de si fôrte usioru.

(Va urmá.)

S A L O N U.

Calindarulul septemanei.

Dumin.	8 20	E. 34 d. E. d. bot. c. p. Georgiu.
Luni	9 21	s. m. Polieuct, c. p. Eustratiu.
Marti	10 22	s. p. Grigoriu Nis. c. p. Dometian.
Mercuri	11 23	c. p. Teodosiu, c. Vitaliu.
Joi	12 24	ss. mm. Tatiana, Petru, Mertiu.
Vineri	13 25	ss. mm. Ermil, Stratonie.
Samb.	14 26	cc. pp. ucisi în Sinaiu, c. p. Simeon.

Victor Emanuel si Humbert.

— Portretele lor pe pag. 16 si 17. —

Itali'a se afla în doliu si dimpreuna cu ea gesece tota lumea, căci Victor Emanuel, onestulu si liberalulu rege, numitu „Galantuomo“, a muritu. Elu a fostu înemeiatorulu si întaritorulu unității Italiei, sustiitorulu institutiunilor ei liberale; elu a sciutu se îndeplinesca cu atât'a successu aspiratiunile unei natiuni; elu a fostu primul rege alu Italiei.

Grabimu dar se-i aducemu si noi tributulu stimei nostre, publicându-i portretulu în nr. prezente. Victor Emanuel fu nascutu la 14 martiu 1820. Ffu mai mare alu regelui Sardiniei Carol Albert, elu primu o educatiune forte luminata. Ca principe regalul, elu se gasi amestecatulu în tôte luptele si miscamintele din 1848. Lupta alaturi cu tata-seu contra Austriei pâna la perderea de la Novara, în urm'a careia Carol Albert abdică în favorulu fiulu seu Victor Emanuel.

Tinerulu rege fu atâtu de norocosu, încatu nu numai usioră tiér'a sa de nefericitele sarcini, ci inca o innaltia asiá de susu, în câtu regele Sardiniei în urma deveni regele Italiei, căci unitatea Italiei prin elu s'a facutu.

Victor Emanuel, a carui socia a muritu mai de multu, lasă patru copii: doue fete si doi baieti si a nume: 1. Clotilda, maritata cu principele Napoleon Jerome; 2. Humbert; 3. Amadeu, fostulu rege alu Spaniei; 4. Pia, maritata cu regele Portugaliei.

Fiulu celu mai mare alu lui Victor Emanuel, noulu rege alu Italiei, Humbert (Renier-Carol-Emanuel-Jean-Maria-Ferdinand-Eugeniu,) fu nascutu la 14 martiu 1844, si la 22 aprile 1868 se casatori cu Margareta principes'a de Savoia, fiic'a lui Ferdinandu, principe de Savoia, duce de Genua.

Noulu rege alu Italiei are unu fiu, Victor Emanuel, principe de Neapole.

Humbert ocupându tronulu, a promisulu prin o proclamatiune, că va urmá calea parintelui seu.

Precum s'a anunciatulu în dillele din urma, înmormântarea lui Victor Emanuel s'a facutu la 17 l. c. cu pompa grandioasa. Osemintele repausatulu rege s'a depusu spre odihna eterna în Roma, si nu la Turin, unde s'au tramisu însemnele.

Regele Humbert va face juramentulu în sambeta viitoare, la 19 l. c.

R e s b o i u l u.

Scirile de pace sânt acuma la ordinea dfilei. Despre conditiuni nu se scie nimica positivu; dillele trecute s'a scrisu si aceea, că Russi'a pretinde, că celu putinu pe 24 ore se între în Constantinopole. Delegatii Portii, fiindu întrerupta comunicatiunea, inca nu putura sosi la carthierulu generalu rusescu.

Anglia atrage acuma multu atentiunea publica. Parlamentulu englesu convocatulu de asta-data înainte de timpulu îndatinatu a nume din caus'a resboiului, tocmai în momentele aceste se deschide. Acel'a ar s'aduce hotariri importante. De ocamdata se sustine faim'a, că guvernulu englezescu a cerutu guvernulu turcescu voi'a d'a lasá flot'a engleza pentru aperiarea Constantinopolului.

Germani'a aflându acést'a, ea inca ar fi cerutu permissiunea, că de odata cu flott'a engleza se póta intra si cea germâna, firesce spre a controlá pe cea engleza.

De la Bucuresci se telegraféza, că la Vidin nu se afla de felu trupe sërbe, ci numai române, cari de acolo si din Calafat bombardéza Vidinulu. Turcii au facutu o erumpere, inse Români i-au respinsu cu victoria.

Muntenegrinii au cuprinsu Antivari, si au luatulu acolo 15 tunuri 2000 puscii si munitiuni, si au facutu 1400 de prinsii.

Luptele Românilor la Vidin. „Românulu“ scrie, că trupele române au atacatu positiunile turcesci de la Nazir-Mahala si Vidbol. Ataculu s'a facutu printr'o miscare de încungiuurare. Lupt'a a fostu scurta si numai de artileria. Cei 2000 turci cari se 'ntarisera cu 4 tunuri, în acele positiuni, au fostu siliti se le parasésca. Dupa ce turcii au fostu alungati din Nazir-Mahala, si acestu punctu a fostu ocupatu de Români, Turcii s'au întorsu cu puteri mai mari si cu artileria si-au atacatu acestu punctu. Ei inse au fostu respinsi si fugariti pâna în cetatea Vidinului. Trupele române au ocupatu positiunile si au gasitu în ele multe bagage si munitiuni, parasite de turci. Oficierii si soldatii români s'au purtatu cu barbatia.

Tratarea prinsilor turci în Români'a este cea mai afabila. Pentru întretinerea lor camer'a a votatu unu creditu extraordinaru. Multi dintre ei umbla liberu pe stradele Bucurescilor, unde poporatiunea i întimpina cu purtare forte simpatica. Relatându despre acésta, „Deutsche Zeitung“ scrie: „Trebue se recunoscemu, că Români sânt fara sémenu în esercitarea binefacerilor.“

Marele duce Nicolae a tramisu unu oficieru rusescu cu 150 cruci Sf. George, pentru soldatii sërbi, si a cerutu list'a oficierilor mai bravi.

Principele Milan la 15 jan. a intratu în Nisiu cu mare pompa militara. Carthierulu militaru sërbu s'a mutatulu acolo.

Scirile mai noue spunu, că starea armatelor turcesci a devenitu desperata; asiá dîcându nici nu mai esiste armata turcesca. Rusii înaintéza în tôte positiunile, unde turcii séu capituléza séu se retragu.

Literatura.

Istori'a vitejiilor române. Domnitorulu Românilor a adresatu dlui ministru alu cultelor si instructiunii publice urmatorea scrisore: „Domnule ministru! Amintirea sacrificielor ce armat'a si natiunea au facutu si facu în cursulu acestui resboiu pentru a consolidá vechi'a temelie a Independintiei scumpei nostre Patrie, nu trebuie nici odata sè péra din sufletulu generatiunii nóstre si a celor ce ne vor urmá. Dorinti'a mea este cá dupa, terminarea luptei ce amu întreprinsu, ministerulu, în capulu caruia te affi, sè îngrijésca a se publicá o istoria a acestui resboiu, care, respândindu-se în poporu, sè arate tuturor devotamentulu fara margini, jertfele eroice, pe cari tíer'a si óstea le-au desfasuratu, spre a asicuré bunulu celu mai scumpu pentru natiunile cari au vointi'a si puterea de a traí, neatérnarea. Spre acestu sfirsitu, Eu punu la dispositiunea ministeriului instructiunii publice sum'a de 5000 lei noi, care se va oferí ca premiu celei mai bune scrieri poporale de acestu felu de o comisiune competenta ce se va numí si dupa unu anume programu; ér oper'a premiata se va adoptá în scólele nóstre publice, pentru cá tinerimea sè affe într' éns'a frumoése învetiaminte, nobile si patriotice esemple. Bucuresci, 29 decemvre. CAROL.“

✦ **Dn'a Maria Flechtenmacher** anuncia, cá va redactá la Bucuresci o fóia beletristica intitulata: „Femei'a Româna“, care va aparé de dóue ori pe septemâna.

✦ **Societatea pentru literatur'a si cultur'a româna în Bucovina** a publicatu (prin secretarulu ei, dlu M. M. Calinescu) unu „Calindarin“ si pe anulu 1878, care se affa de vëndiare cu 60 cr.

Revista literara straina. Avemu sè înregistramu urmatórele lucrári:

✦ „*La poésie des Ottomans*“ par Dora d'Istria, Paris 1878. Renumit'a autrice în acésta lucrare tratéza despre poezi'a ottomana, atribundu-i putere productiva si originalitate. Lucrarea aparuta tocmai în timpulu presinte are si unu interesu politicu. Dar abstragéndu de la acést'a, nóu'a opera a principesei române este pretiósá cá totu ce ese din condeiuulu seu.

✦ *Poeme grece în limb'a româna.* A esitu de sub tiparu dílele aceste o carte, a carei titlu este: „Recueil de poems historiques en grec vulgaire relatifs a la Turquie et aux principautés Danubiennes, publiés, traduis et annotés par Émile Legrand, supleant a l'école nationale des langues orientales vivantes. Paris Ernest Leroux editeur, 28 rue Bonaparte.“ Acésta carte este fórté însemnata pentru istori'a românesca. Se compune din 370 pagine, afara de întroductie din care 127 pagine descriu mórtea lui Mihaiu Cantacuzin si vitejiile lui Mihaiu Vitézulu de Stavrinós ce a fostu visternicu. Restulu tratéza istori'a evreicei Marcada, a lui G. Stavrakoglu, revolt'a sfachiotilor în 1770, revolt'a sfachiotilor contra lui Alidachis, copilulu crucificatu de evrei, apendice si unu glossaru. Dlu Legrand a reprodustu testurile cu o esactitate fórté mare si a datu tóta silinti'a a le traduce cátu se póte mai bine. În ceea ce ne privece pe noi mai cu séma vitejiile lui Mihaiu Vitézulu, editi'a de fatia este cu multu mai superióra editiilor din Magazinulu

Istoricu tom. I, si din Tesaurulu de monumente istorice tom. I, cáci este data la lumina dupa cerintiele istorice. Dlu Legrand ne dá diferite note relative la mórtea lui Cantacuzenu, culesse din o carte anume: „*Türkisches Tagebuch*“ de Gerlach, carte fórté rara. Pe pórt'a acesteia se affa gravatu banulu lui Mihaiu Voda din 1600. Din parte-ne n'avemu decátu a laudá pe autoru de nimerit'a si frumós'a ideia, ce a avutu de a scóte din întunericu aceste pretiósé tesauere; si totu-odata ílu felicitámu cá a isbutitu pe deplinu în scopulu ce-si propuse. G. S. G.

✦ **Dlu filo-românu Emil Picot**, professoru de limb'a româna la scól'a de limbi orientale din Paris, va scóte în curéndu traducerea în frantiuzesce a cronicarului moldovenescu Gr. Ureche, în fatia cu testu românescu scriu cu litere cirilice, adnotatu dupa documente istorice, cu table genealogice a Domnilor moldovenesci. Acésta este o lucrare fórté însemnata si facuta mai séma pentru strainii ce vreu a se ocupá de noi. La ómeni de felulu acesta fía-care Românu trebuie sè le datorésca stima, cáci ne face în strainetate cunoscuti, dá strainilor idei despre literatur'a, istori'a nóstra. G. S. G.

Biserica si scóla.

✦ **Limb'a româna în Paris.** Buletinulu „Scólei speciale de limbele orientale viue“, scrie cá cunoscutulu filo-românu dlu E. Picot, va urmá cursurile sale de limba româna, începute la acea scóla în anulu trecut. Dsa va face lectiuni de gramatica româna, va esplicá a trei'a parte din „Cartea de cetire“ si texte din „Chrestomati'a“ de Cipariu. Invetiaceilor din anulu alu doile le va predá istori'a literaturiei române.

Ce e nou ?

✦ **La palatulu domnescu în Bucuresci** s'a tñnutu în 12 jan. ceremoni'a decorárii stindardului regimentului 13 de dorobanti, care s'a purtatu cu atât'a bravura la Plevna. Decorarea s'a seversitu în sal'a tronului de Domnulu si Dómn'a, încungiurati de ministrii si de cas'a civila si militara. Primari'a a oferitu o coróná în numele Capitalei acelor vitezi dorobanti, cari apoi plecara a casa.

✦ **Ajunulu anului nou** s'a serbatu la Clusiu, dupa programa ce o publicáramu. Dupa concertu urmá balulu. La 12 óre vice-presiedintele Societáti „Julia“, dlu Absolonu Toda ísi luá remasu bunu de la anulu espiratu, prin o cuventare bine simtita, salutându totu-odata anulu nou. Dantiulu „Calusierulu“, jucatu de 16 soldati români din câmp'i'a Transilvaniei, condusi de dlu Sava, facú efectu mare. Petrecearea durá pâna deminéti'a la 5 óre.

Post'a Redactiunii.

Numernulu acést'a este celu de pe urma care se mai trimite tuturor abonantilor nostrii din anulu trecut, cari înca nu si-au rennoitu abonamentulu.

Campeni. Multiamita.

Ruseberg. În Brasiovu la Frank si Dressnandt.

Proprietariu, redactoru respundietoriiu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Koesi în Pest'a. 1878. Calea tieiei nr. 39.